## 104606 ـ پدرش را که از دنیا رفته دوست دارد و می‌خواهد در حق او نیکی کند

### سوال

این سوال را درحالی به خدمت شما می‌فرستم که نسبت به پدرم ـ رحمه الله ـ بسیار نگرانم. او دو سال پیش از دنیا رفت و نسبت به پروردگار دچار کوتاهی بود از جمله: ۱ـ او به نمازهای فرضش پایبند نبود؛ گاه نماز می‌خواند و گاه از روی تنبلی ـ نه از روی انکار وجوب نماز ـ نمازش را ادا نمی‌کرد. ۲ـ کم روزهٔ رمضانش را می‌گرفت و می‌گفت بیمار است و باید دارو مصرف کند یا می‌گفت ضعیفم و نمی‌توانم روزه بگیرم، اما سیگار می‌کشید و من گمان می‌کنم به خاطر ضعف او در رها کردن سیگار بود. ۳ـ ما مدتی یک بقالی داشتیم که بر حسب علم من و آنطور که یادم هست او زکات کالاهایی که در مغازه بود را نمی‌داد. البته اوضاع مالی ما خوب نبود و کارمان سود نکرد و مغازه را فروختیم. ۴- گاهی اوقات شاید پولش به اندازه‌ای بود که بتواند به حج برود اما حج نکرد ولی همیشه می‌گفت آرزو دارد به حج برود ولی توانایی بدنی‌اش را نداشت چون از مشکلات زیادی از جمله ناراحتی‌های خطرناکی در چشمانش رنج می‌برد به طوری که از شلوغی و نور خورشید و خستگی دوری می‌کرد اما بعد از وفاتش چند نفر مبلغی را جمع آوری کردند و به جایش حج کردند که فکر می‌کنم سه نفر بودند و از خویشاوندان او نبودند. من پدرم را خیلی دوست دارم و همینطور هرکس او را می‌شناخت دوستش می‌داشت. برای همین از شما خواهشمندم به من بگویید چه کار خیری می‌توانم برای پدرم انجام دهم؟ من او را دوست دارم و می‌ترسم دچار عذاب قبر و عذاب روز قیامت شود.

### پاسخ مفصل

الحمدلله.

اگر می‌خواهید در حق پدرتان نیکی کنید و پس از وفاتش به او سودی برسانید می‌توانید با این موارد به ایشان کمک کنید:

۱ـ دعای صادقانه در حق ایشان. الله تعالی می‌فرماید:

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلاَةِ وَمِن ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاء (۴۰) رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ [ابراهیم: ۴۰ ـ ۴۱]

(پروردگارا مرا برپادارندهٔ نماز قرار ده و از فرزندان من نیز. پروردگارا و دعای مرا بپذیر (۴۰) پروردگارا روزی که حساب برپا می‌شود بر من و پدر و مادرم و بر مومنان ببخشای).

و از ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ روایت است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: هرگاه انسان بمیرد عملش قطع می‌شود مگر از سه [راه]: صدقهٔ جاریه، یا علمی که از آن سود برده شود، یا فرزند صالحی که برایش دعا کند به روایت مسلم (۱۶۳۱).

و ابوهریره ـ رضی الله عنه ـ روایت کرده که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمود: الله تبارک و تعالی درجات شخص را بالا می‌برد، پس او می‌گوید: این [درجه] از کجا نصیب من شده؟ می‌فرماید: به سبب دعای فرزندت برای تو. به روایت طبرانی در الدعاء (۳۷۵) و هیثمی در مجمع الزوائد (۱۰/ ۲۳) به نقل از بزار، و بیهقی در سنن کبری (۷/ ۷۸).

ذهبی در المهذب (۵/ ۲۶۵۰) می‌گوید: سند آن قوی است. هیثمی می‌گوید: رجال آن رجال صحیح است جز عاصم بن بهدله که حسن الحدیث است.

۲ـ صدقه دادن به جای او.

۳ـ ادای حج و عمره به جای او و اهدای ثوابش به او. پیشتر در همین سایت در این باره به تفصیل در پاسخ به سوال (12652) سخن گفته‌ایم.

۴ـ پرداخت بدهی او: چنانکه جابر بن عبدالله به دستور پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ با بدهی پدرش عبدالله بن حرام رضی الله عنهما انجام داد. این داستان را بخاری (۲۶۸۱) روایت کرده است.

اما روزهٔ رمضان و ادای زکات که ایشان انجام نداده‌اند را فرزند نمی‌تواند جبران کند و اگر مسلمانی در این دو فریضه کوتاهی کند باید تاوان آن را نیز تحمل کند و کسی نمی‌تواند این فرایض را به جای کس دیگر انجام دهد.

و مانند آن نماز فرض است که کسی نمی‌تواند به جای دیگری ادا کند.

پروردگار ما عزوجل آگاهمان کرده که هر مسلمانی بر اساس عمل خود پاداش داده می‌شود، اگر خیر بود خیر می‌بیند و اگر شر بود، شر.

الله تعالی می‌فرماید:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ (۷) وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ [زلزله: ۷ ـ ۸]

(پس هر که به اندازهٔ ذره‌ای نیکی کند [نتیجهٔ] آن را خواهد دید (۷) و هر که هم‌وزن ذره‌ای بدی کند [حاصل] آن را خواهد دید)

مگر آنکه الله خود با رحمت و فضلش از گناهان شخص بگذرد.

جز آنکه زکات شبیه بدهی است و حق مستحقان است، بنابراین شما باید مقدار زکاتی که ایشان نداده را تخمین بزنید و به جای او ادا کنید که امید است این باعث تخفیف بر ایشان گردد.

از الله خواهانیم شما را به سبب محبتتان نسبت به پدرتان و حرصی که به نیکی در حق او دارید جزای خیر دهد و از ایشان بگذرد.

والله اعلم